

Veckans växt v. 23 2009

Raps (*Brassica napus* L.)

Dessa undersköna försommar dagar är det kanske dags att revidera den gamla ledighetshälsningen till "Stängt mellan raps och syren". Det är ju nu man borde ta semester. Som guldgula hav böljar rapsfälten i landskapet och sprider en söt doft av honung. Men så har det faktiskt inte alltid varit. Före 1940 var rapsodlingen praktiskt taget obefintlig, men efter andra världskriget ökade odlingen snabbt. Idag odlas i Sverige drygt 86 000 ha raps, varav ungefär 3/4 är höstraps och resten vårraps. Totalt utgör detta bara strax över 3 % av åkerarealen, men visst är det färgglada procent!

Rapsen är en kulturväxt som har uppkommit spontant med rovan och kålen som föräldrar. Den har länge varit i odling, men det är först under de senaste 50 åren som växtförädlingen har gjort den till vad den är idag. Som många andra kålsläktingar är den formbar både till utseende och innehåll, och används för en mängd syften. Särskilt viktig är den som oljeväxt, både för produktion av nyttig matolja av hög kvalitet, och tekniska oljor av helt annan oljesammansättning. De senare används också för tillverkning av s.k. bio-diesel, dvs. ett drivmedel för dieselmotorer. Bladrik foderraps uppskattas av kossor och ger ett bra ensilage. Oljehalten i fröna ligger normalt runt 45 %; när den har pressats ut återstår den näringsrika presskakan som också blir till djurfoder.

Det är inte bara vi människor som vill dra nytta av rapsens många kvaliteter. Tyvärr är det en av de mer bekämpade grödorna i vårt land på grund av alla skadegörare som finns, särskilt svampsjukdomar och skadeinsekter. Säkert har de flesta någon gång drabbats av en svärm rapsbaggar som slagit sig ned på ett gult plagg. Den gula färgen är en stark färgsignal för skalbaggen som lägger sina ägg på blomknopparna där larverna sedan kan frodas.

Men bina, som gör en riktigt god (men lite hård) honung av nektarn, bidrar genom sin pollinering till att öka skörden ordentligt. Fram för fler bin, alltså!

Text och bild: Jens Weibull